

МІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Київський національний лінгвістичний університет
Кафедра педагогіки та методики навчання іноземних мов

КУРСОВА РОБОТА

на тему: «Розвиток умінь французькомовного монологічного мовлення учнів 8
класу»

Студентки групи СОф 02-19
педагогічного факультету романо-
германської та української філології
освітньої програми Іноземні мови та
літератури, методика навчання
іноземних мов і зарубіжної літератури
(французька мова і друга
західноєвропейська мова)
за спеціальністю 014 Середня освіта
Міщенко Анжели Олегівни

Науковий керівник: д-р. пед. наук, проф.
Майер Н. В.

Національна шкала: _____

Кількість балів: _____

Оцінка ЄКТС: _____

Члени комісії:

Члени комісії:

_____ Майер Н. В.
(підпис)

_____ Бігич О. Б.
(підпис)

_____ Коваль Т. І.
(підпис)

ЗМІСТ

1. Вступ.....	3
2. Структура та зміст французькомовної компетентності в монологічному мовленні	5
3. Особливості розвитку мовленнєвих умінь французькомовного монологічного мовлення в учнів основної школи.....	11
4. Комплекс вправ і завдань для навчання продукуванню французькомовного монологу-міркування учнів 8 класу.....	16
5. Аналіз ефективності комплексу вправ для навчання продукуванню французькомовного монологу-міркування учнів 8 класу.....	19
5. Висновки.....	22
6. Резюме. Le résumé.....	23
7. Список використаних джерел.....	24
8. Додаток А.....	27
9. Додаток Б.....	28
10. Додаток В.....	29
11. Додаток Г.....	30

ВСТУП

Вибір теми дослідження зумовлений тим, що побудова монологічного висловлювання у реальному часі сприяє перевантаженню короткочасної робочої пам'яті та, на відміну від письма, не передбачає можливості редагування продукованої інформації. Дослідження, проведені під час виробничої педагогічної практики, дають змогу констатувати, що деякі учні 8 класу мають проблеми з успішністю продукування монологу, що спонукало до глибшого вивчення питання та необхідності у розробці комплексу опор.

Актуальність теми дослідження зумовлена необхідністю вдосконалення методики формування французькомовної компетентності в монологічному мовленні учнів 8 класу, важливістю творчого використання опор на уроках французької мови задля створення навчально-мовленнєвих ситуацій, варіювання їх та мовлення учнів.

Об'єкт дослідження – процес формування французькомовної компетентності в монологічному мовленні учнів основної школи.

Предмет дослідження – вправи і завдання для навчання продукуванню французькомовного монологу-міркування учнів 8 класу з використанням вербальних опор.

Мета дослідження полягає в аналізі особливостей формування монологічної мовленнєвої компетентності учнів 8 класу, теоретичному обґрунтуванні і розробленні комплексу вправ і завдань для навчання продукуванню французькомовного монологу-міркування учнів 8 класу з використанням вербальних опор та перевірка його ефективності шляхом пробного навчання під час виробничої педагогічної практики з французької мови.

Завдання дослідження відповідають поставленій меті та полягають у наступному:

- визначити структуру та зміст французькомовної компетентності в монологічному мовленні;
- охарактеризувати особливості розвитку мовленнєвих умінь французькомовного монологічного мовлення в учнів основної школи;
- розробити комплекс вправ і завдань із використанням опор для навчання продукуванню французькомовного монологу-міркування учнів 8 класу і визначити його ефективність;

Методи дослідження:

- опрацювання наукових джерел із методики навчання іноземної мови і культури (ІМіК) та суміжних із нею наук;
- узагальнення досвіду навчання французькомовного монологічного мовлення учнів 8 класу, наукове спостереження за цим процесом під час виробничої педагогічної практики з французької мови;
- пробне навчання.

Наукова новизна дослідження полягає в теоретичному обґрунтуванні комплексу вправ і завдань для навчання продукуванню французькомовного монологу-міркування учнів 8 класу з використанням вербальних опор.

Практичне значення роботи полягає у розробці комплексу вправ і завдань для навчання продукуванню французькомовного монологу-міркування учнів 8 класу, ментальних мап та інших вербальних опор, які можуть бути використані для навчання продукуванню французькомовного монологу-міркування учнів 8 класу.

1. СТРУКТУРА ТА ЗМІСТ ФРАНЦУЗЬКОМОВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ В МОНОЛОГІЧНОМУ МОВЛЕННІ

Мовлення – це спосіб усно чи письмово висловити знання [1, с. 7]. Слова, які передбачають сприйняття аудиторією на слух, впливають на неї за допомогою різноманітних засобів – не лише вербальних, а й невербальних, таких, які змальовують аудиторії мовця, його спосіб мислення, особливості психіки, здатність і майстерність взаємодії з іншими, інтелектуальний рівень, світобачення шляхом спостереження нею за особливостями використання ним мовних засобів. Це складний вид діяльності, адже що його реалізація вимагає реального часу і сприяє таким чином перевантаженню короткочасної робочої пам'яті [2, с. 202] та, на відміну від письма, не передбачає можливості редагування продукованої інформації [3, с. 22]. За умови відсутності певних вмінь та навичок це може стати причиною появи у мовленні повторів, хезитацій, самовиправлень, незавершених граматичних чи лексичних конструкцій та інших явищ.

Говоріння – вид продуктивної мовленнєвої діяльності, за допомогою якого відбувається процес усного обміну думками у монологічній чи діалогічній формі. Компетентність у монологічному мовленні (КММ) – це здатність реалізувати усномовленнєву комунікацію у монологічній формі в життєво важливих для певного віку сферах і ситуаціях відповідно до комунікативного завдання [4, с. 298].

Завдяки аналізу науково-психологічної літератури можна виокремити основні психологічні та лінгвістичні характеристики монологічного мовлення.

До психологічних характеристик відносять:

1) односторонність, односпрямованість характеру спілкування. Мова монологу не передбачає мовленнєвої реакції аудиторії [5, с. 71];

2) зв'язність – композиційно-сміслова єдність та активне використання засобів міжфразового зв'язку;

3) тематичність мовлення, що варто розуміти як його співвіднесеність певній темі, що може містити у собі підтеми;

4) контекстуальність, слабка залежність від ситуації, автономність у здатності формувати власний контекст;

5) послідовність і логічність як важливі чинники конструювання монологу шляхом занурення в ідею основної фрази, її доповнення та обґрунтування;

б) відносну неперервність мовлення, яка сприяє завершеності думки.

До лінгвістичних характеристик відносять:

1) багатоскладність та різноструктурність речень, тобто перевага у наявності поширених складних синтаксичних конструкцій;

2) розгорнутість і завершеність висловлювань [6; 4].

Знання, вміння, навички та комунікативні здібності – складники структури компетентності. Якщо мовець творчо, комунікативно вмотивовано і зв'язно користується мовними засобами, то володіє певним рівнем умінь. Вміння використовувати електронні засоби та опори різного характеру є навчальним умінням, самостійно вчитися – організаційним, планувати, виконувати різні логічні операції у процесі говоріння – інтелектуальним, а вміло використовувати наявний набір іншомовних мовних засобів – компенсаторним. Рівень сформованості лексичних, фонетичних усномовленнєвих і граматичних навичок суттєво впливає на здатність продукувати монолог. Лексичні, граматичні, фонетичні, країнознавчі, лінгвокраїнознавчі, процедурні та декларативні знання є базисом для формування перелічених умінь і навичок. Комунікативними є здібності до структурування й упорядкування мовлення, орієнтування у ситуації, користування необхідними мовними формами та паралінгвістичними засобами, врахування мовних норм, самооцінювання, самовираження тощо [4, с. 342].

У вивченні ІМіК монолог має кілька комунікативних функцій, а саме: інформативна, яка полягає у поширенні певної інформації, впливова, суть якої у характері дії мовлення на слухача, яке може спонукати чи переконувати,

експресивна – є вираженням мовцем свого внутрішнього стану, розважальна, що вказує на знатність монологічного мовлення розважити слухачів та ритуально-культува, що являє собою важливість мовлення на ритуальних обрядах [6]. Мовні засоби, стимули та мета різняться згідно характеру кожної функції.

Монологічними формами мовлення є доповіді, лекції, виступи на зборах, оголошення, накази, усні та письмові повідомлення [7, с. 57]. Серед названих форм у навчальному середовищі домінують повідомлення та лекції. У лекціях присутнє зосередження на компоненту теорії, що дозволяє віднести цю форму до провідних у вищезазначеній сфері. Вона структурована і їй характерна наявність значного як за обсягом так і за науковим змістом матеріалу для саморозвитку. Навчальний дискурс широко використовується і відіграє певну роль у розвитку в учнів свідомих уявлень, а їх походження можна виявити через аналіз метамови та понять, які передаються не лише підручниками, а й цим дискурсом [8].

Будь-який мовленнєвий акт включає набір психологічних, фізичних, прагматичних, дискурсивних, мовних, лінгвістичних, просодичних, мета лінгвістичних та інтерактивних компонентів, які походять з різних сфер, проте, взаємодіють [9, с. 26]. Ситуації, яким властиве вживання монологів, наявні у публічних розважальних сферах, навчальних, медійних, де є аудиторія споживачів інформаційного продукту. Також його можна помітити у літературі, де герої говорять про глибинні переживання [5, с. 76].

Відповідно до комунікативної мети висловлювання монологи поділяють за ступенем підготовленості на підготовлену та ні мову. Залежно від комунікативної мети і характеру логіко-синтаксичних зв'язків між реченнями, розрізняють: опис, розповідь, міркування [4, с. 350]. Функціонально-сміслові типи, як правило, використовують одночасно і однаково активно додаючи до міркування чи розповіді ознаки опису, наприклад. Монологи у школі будуються на факті-повідомленні про певну подію у контексті минулого і сучасного, про зовнішність і діяльність залучених людей. Монолог-опис

називає характеристики в об'єктах, констатує їх наявність у людини, предмета, природи тощо. Монолог-розповідь – це, передусім, мова про процес, динаміку подій та станів дійсності у визначеному порядку. Монолог-міркування – один із функціонально смислових типів монологічного висловлювання. Він має причинно-наслідковий зв'язок і особливість його у тому, що він спирається на умовиводи як процес мислення, а об'єктом для міркування є порушена проблема. Мовець продукує монолог задля стимулювання мислення аудиторії, направляє його, може закликати до дії. Різновидом монологу-міркування із причинно-наслідковим зв'язком є монолог-переконання. Його мета – надати слухачам інформацію із метою доведення її доцільності та правильності, спонукати до рефлексії чи дії, нав'язати погляди чи створити мотиви. У монолозі-міркуванні комунікативними завданнями є: довести співрозмовникові правильність, достовірність судження, переконати; вплинути на розуміння співрозмовником реального стану речей, фактів чи дій, надавши дані «проти» або «за» як докази; схилити до бажаного вчинку [4; 6].

Монологічне мовлення має власну функціональну одиницю, семантично цілісний і завершений єдиний мовленнєвий об'єкт – понадфразову єдність, що складається із кількох фраз.

Рівнями формування монологічних умінь є: репродуктивний, у якому як мовні засоби так і зміст задаються вчителем, репродуктивно-продуктивний, що передбачає незначну творчість та продуктивний рівень, у якому мовець самостійно формує та оформлює висловлювання [6].

Розвивати вміння продукувати монолог можна згідно двох підходів – "зверху вниз" та "знизу вверх" [4; 10]. Текст для прочитання або ж існує, слугуючи фундаментом для формування відповідних умінь, або ж його немає, проте проблемне питання наявне так само як і граматичний із лексичним матеріали, з якими у відповідний час йшла робота на уроці. Доки учні не мають добре розвинутих умінь, читання і розуміння змісту тексту неможливе – названий першим підхід не спрацює. Даний спосіб засвоєння умінь вимагає від дітей добре розвинених лексичної та граматичної компетентностей задля

продукування думки, певного багажу знань із актуального питання та знань прийомів й умінь мовлення. Автори "Методики викладання іноземних мов" вважають більш доцільним підхід "знизу вверх", який передбачає ступеневість отримання інформації [4, с. 353].

Різні вчені мали власні підходи щодо визначення етапів формування вмінь продукувати монолог. Мобілізація досвіду, послідовність викладу, перенос та інтеграція інформації, вираження власного ставлення – етапи розглянуті О. Тарнапольським [11]. Найчастіше виокремлюють такі етапи розвитку компетентності у монологічному мовленні: учень створює понадфразові єдності шляхом сполучення речень, тоді він власними зусиллями створює ідею розміром у понадфразову єдність і, насамкінець, мовець вчиться продукувати монологічний текст певного функціонально-сміслового типу.

Виділяють три групи вправ для розвитку вмінь монологічного мовлення: перша група це вправи на з'єднання речень у понадфразову єдність, друга група – для оволодіння міні монологами та третя група – для оволодіння різними типами монологів [4; 12].

Змістові опори широко використовується вчителями на другому етапі формування монологічної компетентності. Виокремлюють вербальні, зображальні та комбіновані. У ролі вербальних опор виступають фонограми, структурно-мовленнєві та логіко-синтаксичні схеми, роздруковані тексти, підстановчі таблиці, денотатні мапи тощо [13, с. 4]. Управління мовленням учнів вчителями здійснюється саме завдяки цьому, адже обставини ситуативності контролюються вчителем. Зображальні опори впроваджують для орієнтації у тематиці повідомлення та іноді для встановлення послідовності тез для продукування. Вербальні – переважно для слабших учнів, які мають навчитися певному функціонально-смісловому типу монологу, уміння та навички яких гірше розвинені. Така вербальна опора як фонограма є бажаною для використання на початкових етапах розвитку уміння.

II. ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ МОВЛЕННЄВИХ УМІНЬ ФРАНЦУЗЬКОМОВНОГО МОНОЛОГІЧНОГО МОВЛЕННЯ В УЧНІВ ОСНОВНОЇ ШКОЛИ

Державний стандарт, рекомендований наказом Міністерства освіти і науки України у 2021 році та розміщений у модельній навчальній програмі "Іноземна мова. 5-9 класи" для закладів загальної середньої освіти передбачає, що учні 8 класу основної школи при усному висловлюванні власних думок, почуттів, ставлення та позиції мають бути здатними до продукування опису із використанням простих мовних засобів, предметів, які є знайомими і стосуються сфери особистих уподобань. Учень має вміти переказувати історію із книги чи кіно, додаючи при цьому інформацію про особисті почуття і враження, своє ставлення до прочитаного чи побаченого, аргументуючи свої слова у стислій формі чи то схвалення, чи осуду діяльності осіб. Передбачено сприяння розвитку у восьмикласників критичного мислення, що має реалізуватися шляхом виконання ними таких завдань як дослідження різних джерел із метою порівняння певної кількості думок і аргументів, розуміння базової специфіки побудови аргументу, групування рефлексій й отриманої інформації. Важливою згідно рекомендацій складовою в аналізі проблемних ситуацій учнями, їхніх причин та наслідків є вміння визначати можливі рішення актуальної проблеми та їхню доцільність у контексті ситуації, їхні позитивні та негативні наслідки [14]. Серед ключових компетентностей НУШ є освіта впродовж життя. Інститут ЮНЕСКО з освіти впродовж життя (UNESCO Institute for Lifelong Learning) так пояснює термін «безперервна освіта»: «це інтеграція навчання та життя, яка передбачає навчальну діяльність людей різного віку (дітей, молоді, дорослих та людей похилого віку) у будь-якому життєвому середовищі (сім'я, школа, спільнота, робота тощо) та через різноманітні методи (формальні, неформальні та інформальні), які разом задовольняють широке коло навчальних потреб» [15]. Для розвитку

вищезазначених умінь важливою є здатність висловлення власних думок з уникненням плагіату. Про це зазначено у Державному стандарті. Це є важливою умовою, яка однаково впливає на належний розвиток компетентності у говорінні, зокрема у монологічному мовленні, має вплив на уміння будувати переконливі конструкції монологу-міркування. Впевненість у публічному мовленні під час презентації усного мовлення є розділом про сприяння розвитку соціальної відповідальності у модельній навчальній програмі з іноземних мов рекомендованій МОН України.

Учні 8 класу належать до епохи підлітковості, коли людина схильна приділяти особливу увагу захисту власного «Я», має потребу в урізноманітненні видів роботи у зв'язку зі зміною інтересів, руйнуванням усієї їх системи, що супроводжується змінами настрою, протестами, іноді емансипацією, дратівливістю та втомлюваністю. Це період трансформацій лімбічного та префронтального мозку. Наявність емоційної нестійкості пояснює саме пубертатний вік [16, с. 42]. Важливо сприяти таким видам роботи у класі, які б відповідали індивідуальним і віковим особливостям підлітка – задовольняли потребу у конструюванні соціальних відносин шляхом взаємодії з однолітками. Навчальні плани повинні мати освітню ціль завжди тематично актуальною й повністю реалізованою на уроці, що сприяло б розвитку нових інтересів у підлітків.

Учні цього віку шукають нових відчуттів і готові до ризику [16, с. 42]. Через недоліки в організації навчально-виховного процесу, його погану якість, здійснюється вплив на успіхи у навчанні учнів, що у подальшому демотивує.

Існує набір уявлень, які частково впливають на ставлення учня до іноземної мови:

- уявлення про себе та свої стосунки з іншими, невпевненість у собі й страх перед оцінкою та осудом із боку вчителя та однолітків;
- уявлення про мову у контексті інтерференції, про її важливість для учня, оцінка ним тих, хто нею говорить і відповідної країни;

- уявлення про опори чи наявні методичні комплекси, вправи в яких можуть здаватися занадто складними чи навпаки, що, у разі неспроможності їх виконання, викликають в учнів страх поразки, а складні елементи оформлення сторінок підручника не приваблюють, що також є елементом впливу [17].

Самооцінка відіграє особливу роль в успішності публічного виконання завдань на уроках, будучи у значній мірі сформованою під впливом оцінок оточення та саморефлексії. До внутрішніх чинників впевненості у собі належать рефлексія, самосвідомість, досвід, а до зовнішніх – інститути культури, сім'ї, освіти, релігії [18]. Тема відносин із ровесниками часто є вагомішою для підлітка ніж його навчальні досягнення, адже відбуваються зміни у префронтальній корі головного мозку, яка відповідає за соціальну поведінку [16, с. 42]. Наразі часто йде мова про насильство у коледжах вражаючих форм і масштабів, які не є новим явищем епохи, адже відповідні моделі поведінки підлітка у різні часи вражали [19, с. 24].

Окремі комунікативні завдання викликають більше хвилювань, ніж інші. Коли мова про говоріння, то існує ризик появи хвилювань у підлітка, що пов'язано із переліченими раніше психологічними особливостями періоду. Такі емоції здатні суттєво впливати на успішність учнів. Варто враховувати індивідуальні особливості кожного та атмосферу у класі, адже для підлітка є важливою загально визнаність позитивної оцінки, а успіхи і невдачі пов'язані із взаємодією з оточуючими [20, с. 244].

У підлітковому віці значними є впливи на самооцінку, яка є вирішальною при виборі завдань та специфіки їх виконання учнями. Менш упевнений у собі підліток прагне до розв'язання простіших вправ, уникає труднощів [20, с. 248]. Таким чином, особливості періоду досить часто провокують появу низької самооцінки в учнів, яка передбачає тривожність в умовах необхідності презентувати монолог у класі, що здатне спричинити втрату мотивації до навчання за відсутності уваги на подібні проблеми вчителя та належного професійного втручання. Зв'язок ефективності реалізації вікових потреб із рівнем успішності підлітка очевидний. Слабші усні можуть

застосовувати при продукуванні монологів такі вербальні опори як структурно-логічні схеми [4], які уможливають продукування необхідного монологу мовцем і здатні зменшити рівень його тривожності. Це надасть учневі мотивації до висловлення своєї точки зору у формі належного типу монологу. У своїй книзі «Емоційний інтелект» Гоулман заохочує таку вербалізацію відчуттів і стверджує, що, таким чином, людина ідентифікує власні емоції і стає здатною діяти відповідно до них, що сприятиме зміцненню самооцінки та впевненості у собі [21].

Тривога включає страх, розчарування, напругу та незахищеність. За умови продукування монологу перед публікою із використанням недосконало вивченої мови, буде створена ситуація із максимальним потенціалом тривожності [22, с. 24]. Доки учень вчиться висловлювати свою думку іноземною мовою, помилки неминучі. Однокласники або вчитель здатні певним чином реагувати на них, висловлювати критику або видавати ставлення свідомою чи несвідомою невербальною поведінкою, жестами. Можливе існування певних психологічних бар'єрів у класі, невідповідної психологічної атмосфери. Учитель має сприяти формуванню розуміння учнями мети їхніх спроб і факту неминучості помилок. Усвідомлення, що необхідність висловитися із виучуваної теми спричиняє часто певні впливи на почуття, думки та вчинки того, хто говорить чи й інших осіб також [23, с. 114], здатне сприяти поліпшенню роботи у класі шляхом мотивації до осмислення завдань уроку й шляхів їх реалізації. Брак знань із відповідної теми є одним із факторів впливу на говоріння. Розвиток умінь продукувати монолог передбачає наявність в учня вже сформованих навичок у сферах граматики, лексики й фонетики, тому, за умови нестачі обізнаності у питанні, мовленнєвих чи мовних засобів, у навчальний процес впроваджуються опори. Мовленнєва настанова мусить відповідати рівню інформаційної обізнаності школярів, бути чітко сформульованою й налаштувати учня на конкретний тип монологу. Характер монологічного мовлення досить складний, тому досягти необхідного рівня складно. Воно вимагає здатності мовця:

- пам'ятати вже висловлене;
- представляти в цілому своє висловлювання;
- не забувати головних слів і фраз, необхідних у майбутньому для продукування понадфразових єдностей;
- формувати смисл фрази, яку слід виразити в даний момент;
- вживати запрограмовані конструкції;
- долати перешкоди інтерференції;
- чути й оцінювати себе у процесі говоріння, корегувати недоречні елементи тексту [4, с. 347].

Згідно із Загальноєвропейськими рекомендаціями, основна школа має надати іншомовні знання учням на рівні А2 та зробити спроможними дітей продукувати висловлювання не менше 16 речень. Оскільки процес побудови монологу не є простим, зважаючи на його особливу функціональну одиницю, необхідність його реалізації у реальному часі й через низку інших факторів, в учнів можуть виникати труднощі в його належному продукуванні. Вони полягають у необхідності належного оформлення та організації ідей, сприяння смислосинтаксичній зв'язності не звичайних речень, а цілих рівнів, які є значно більшими. Учень мусить опрацювати семантику та структуру, одночасно аспект мови та смисловий, при цьому зважаючи на тип монологу, який впливатиме на специфіку використовуваних опор та формулювання навчально-мовленнєвих ситуацій. Тому, важливо розуміти всю складність монологічного мовлення із врахуванням індивідуальних особливостей учня, рівня навчально-стратегічних умінь, його уваги, мотивації, інтересу й особливостей вікового періоду. Належно сформульовані комунікативні завдання, підібрані опори надади б можливість навчитися долати труднощі.

3. КОМПЛЕКС ВПРАВ І ЗАВДАНЬ ДЛЯ НАВЧАННЯ ПРОДУКУВАННЮ ФРАНЦУЗЬКОМОВНОГО МОНОЛОГУ- МІРКУВАННЯ УЧНІВ 8 КЛАСУ

У 8 класі Державним стандартом затвердженим наказом Міністерства освіти і науки України у 2021 році та розміщеним у модельній навчальній програмі із вивчення іноземних мов передбачено вивчення таких тем як "Я, моя сім'я і друзі", "Покупки. Харчування", "Спорт", "Життя у місті", "Подорожі", "Навколишнє середовище", "Мистецтво. Кіно і телебачення", "Цифрові технології", "Україна та Франція" і "Робота і наука" [14]. Протягом періоду навчально-педагогічної практики у спеціалізованій школі №112 ім. Т. Г. Шевченка із поглибленим вивченням іноземних мов з 21.11.22 по 10.12.22 навчальною програмою та навчально-методичним комплексом «Adosphère: Niveau 3» було передбачено вивчення підтем «Les bons réflexes», «Les écosolutions» теми «Aime la Terre». Відповідно до зазначених підтем, було розроблено і впроваджено у навчальний процес завдання з використанням структурно-логічних схем та деяких інших вербальних опор із метою розвитку мовленнєвих монологічних умінь.

Під час розробки опор було враховано, що, згідно з дійсною навчальною програмою з іноземних мов, вивчення тем на уроках французької відбувається з опорою на наявний мовний інвентар. За допомогою різноманітних прийомів із використанням вербальних опор є можливим розвиток умінь говоріння та письма, лексичних і граматичних навичок, їх практичне використання. Метою розроблених вправ є удосконалення умінь монологічного мовлення. За рівнем мовлення вони текстові, одномовні, за режимом виконання – індивідуальні, за місцем – аудиторні, а основний вид діяльності передбачений – рефлексія.

Вправа 1. L'environnement est tout ce qui nous entoure. Êtes-vous d'accord avec cela et y a-t-il un danger? Doit-on nous soucier de l'environnement? Pourquoi? Répondez aux questions en vous aidant du schéma.

- Je trouve que / estime / crois que / suis certain / suis sûr / suis convaincu / suis persuadé que / veux bien croire que / à mes yeux / à mon avis l'environnement est..
- Je crois qu'il est en danger / menacé / en sécurité / sein parce que...
- Je le pense parce que les gens travaillent assez dur / mal pour ...
- Il font beaucoup / presque rien pour...
- Pour défendre mes idées / vous convaincre, je dirais qu'il y a / existe...
- Pour finir / à vrais dire, je trouve cette question actuelle / inactuelle, parce que à mes yeux / à mon avis ...

Вправа 2. Vous avez été arrêté par un journaliste dans une rue de Paris. Ses questions: La fin du monde est-elle proche? À cause de qui ou quoi? Répondez en utilisant le schéma.

- Je trouve que / estime / crois que / suis certain / suis sûr / suis convaincu / suis persuadé que / veux bien croire que / à mes yeux / à mon avis la fin du monde arrivera un jour / bientôt / n'arrivera jamais, parce que le gouvernement / les gens essaient de v. / ne font rien / font peu pour...
- Je crois que la planète est en danger / en sécurité car...
- Je le pense parce que les gouvernements/ les gens travaillent assez dur / mal pour ...
- Il font beaucoup / presque rien pour ...
- Pour défendre mes idées / vous convaincre, je dirais qu'il y a / existe...
- Pour finir / je trouve cette question actuelle / inactuelle, parce que à mes yeux / à mon avis ...

Вправа 3. Vous êtes régisseur publicitaire. Votre tâche consiste à créer une brochure annonçant un éco-produit réel ou imaginé. Vous devez le présenter à la classe. Aidez-vous du plan de votre brochure pendant le discours. Notez que les émotions jouent un grand rôle. La tristesse peut amener les gens à donner de l'argent, l'excitation – à vouloir manger ou boire quelque chose etc. (Додаток А).

Вправа 4. Vous êtes un personnage de dessin animé. Votre tâche est de parler de vous et de votre attitude envers la nature. Tout d'abord, présentez-vous.

Ensuite, choisissez une carte parmi celles que je vais proposer et construisez une histoire basée sur l'expression qu'elle contient. Le vert est une affirmation et le rouge est un déni. Essayez d'expliquer vos propos. Par exemple : Je m'appelle Pikachu. La carte 1 est rouge et contient le mot "nature", donc vous continuez : je n'aime pas passer du temps dans la nature, je préfère mon téléphone. La carte 2 est verte avec le mot "éco-délégué", donc vous dites: je suis éco-délégué parce que je... La carte 3 est aussi verte et a l'expression "trier les déchets": j'aime trier les déchets parce que je sais... (Додаток Б).

Вправа 5. Le petit fils d'une amie française de votre mère ne comprend pas ce qu'est l'environnement, pourquoi et comment il faut le protéger. Utilisez la carte mentale pour parler de l'environnement au garçon (Додаток В).

Вправа 6. Vous avez accidentellement oublié d'éteindre les lumières de la salle de classe alors que vous étiez le dernier à partir. Votre camarade de classe s'est moqué de vous en disant que vous n'êtes pas éco-responsable. Complétez la carte mentale et utilisez-la pour prouver à votre camarade de classe qu'il a tort (Додаток Г).

Отже, розроблено комплекс вправ для навчання продукуванню французькомовного монологу-міркування учнів 8 класу з використанням вербальних опор. Він містить завдання різного характеру, що передбачають переважно рефлексивну роботу з активним використанням виучуваного мовного інвентаря та мають індивідуальний режим виконання. Вони є вправами II групи, мають на меті навчити учнів будувати висловлювання понадфразового рівня та супроводжуються ментальними мапами, логіко-синтаксичними схемами та іншими опорами.

4. АНАЛІЗ ЕФЕКТИВНОСТІ КОМПЛЕКСУ ВПРАВ ДЛЯ НАВЧАННЯ ПРОДУКУВАННЮ ФРАНЦУЗЬКОМОВНОГО МОНОЛОГУ- МІРКУВАННЯ УЧНІВ 8 КЛАСУ

Для реалізації дослідницького завдання було здійснено пробне навчання для перевірки ефективності розробленого комплексу вправ для навчання продукуванню французькомовного монологу-міркування учнів 8 класу під час педагогічної практики у спеціалізованій школі №112 ім. Т. Г. Шевченка із поглибленим вивченням іноземних мов міста Києва.

Використання вербальних опор у навчальному процесі сприяє ефективному розвитку й активізації мовленнєвих умінь. Під час навчально-педагогічної практики для розвитку мовленнєвих умінь монологічного мовлення було застосовано такі загальнодидактичні та методичні принципи: послідовності, руху від простого до складного, доступності. Принцип послідовності полягає у тому, що виклад матеріалу відбувався порційно, у встановленому порядку пропонувалися складніші структурно-логічні схеми, більший обсяг компонентів. Принцип руху від простого до складного передбачає поступове ускладнення завдань від використання вербальних опор до висловлення думок, продукування власних тверджень без їх застосування. Структурно-логічні схеми було поступово усунуто. Задля реалізації даного принципу було розроблено типи завдань:

- використати наявну схему, доповнивши її власними ідеями;
- застосовувати опору для активізації знань, формування і розвитку окремих лексичних і граматичних навичок;
- продукування власних тверджень з аналогічною структурою, але без опор.

Реалізація принципу доступності передбачала формулювання доступних для виконання учнями 8 класу комунікативних завдань для роботи з

вербальними опорами. Було враховано індивідуальні особливості та можливості кожного. Використання вербальних опор, зокрема структурно-логічних схем, можливе при перевірці домашнього завдання, при поясненні нового матеріалу, або при систематизації й узагальненні знань. Цінність опори полягає в її можливості надати учням орієнтири для розвитку образного мислення, чіткого й упорядкованого висловлення думки у монологіях різних функціонально-сміслових типів, реалізації творчого потенціалу.

Після засвоєння лексичного матеріалу підтеми "Les bons réflexes" учні отримали модифіковане відповідно до передбачуваного рівня їхніх знань мовленнєве завдання для реалізації монологу-міркування (див. додаток). Контроль монологічного мовлення мав на меті перевірити рівень складників сформованості умінь говоріння: зв'язності, правильного граматичного та лексичного оформлення, тематичності як співвіднесеності висловлювання до певної теми, послідовності і логічності. Кожен показник оцінювався від 0 до 3 балів. Максимальний – дорівнює 12 балів. Відповідно, виділено два рівні сформованості вказаних складників в учнів 8-А класу за результатами виконаної роботи:

- високий (6-12 балів);
- низький (0-6 балів).

Якісний аналіз умінь учнів до пробного навчання показав відсоток учнів з низьким показником сформованості зазначених складників компетентності у монологічному мовленні (див. таблицю 1). Під час пробного навчання було впроваджено розроблені структурно-логічні схеми та застосовано їх у роботі з учнями, що мали низькі загальні показники успішності. Якісний аналіз умінь монологічного мовлення після пробного навчання показав кращий результат.

Таблиця 1

Порівняльна таблиця показників рівнів сформованості складників компетентності у монологічному мовленні в учнів 8-А класу

Рівень сформованості	Середній показник	Середній показник умінь
----------------------	-------------------	-------------------------

складників компетентності у монологічному мовленні в учнів 8-А класу	умінь монологічного мовлення до пробного навчання	монологічного мовлення після пробного навчання
Високий рівень	7 (63% учнів)	10 (91% учнів)
Низький рівень	4 (37% учнів)	1 (9% учнів)

Отримані результати дають змогу стверджувати про наявність позитивного впливу впровадження розробленого комплексу вправ для навчання учнів 8 класу продукувати французькомовний монолог-міркування у процес вивчення французької мови.

ВИСНОВКИ

Монолог – спосіб передачі внутрішнього стану мовця у формі міркування, розповіді чи опису. Цей різновид мовленнєвої комунікації здійсненої однією людиною є складним для опанування учнями, що пов'язано з його специфікою. Монологічне мовлення потребує реального часу для реалізації, у зв'язку із чим виникає ряд проблем і труднощів в учнів, потрібні для цього навички і вміння яких ще недостатньо розвинуті.

Оскільки дослідницька робота проводилася з учнями 8-А класу, то було вивчено психологічні особливості підліткового віку. Зміна самоусвідомлення та важливість соціальних зв'язків для підлітка впливають на формування його самооцінки, яка стає ключовою в якості засвоєння учнем знань, зокрема у наявності у нього успіхів у розвитку компетентності у монологічному мовленні. Учитель мусить стежити за психологічною атмосферою у класі та всіляко сприяти її покращенню. Існують вербальні та зображальні опори. Впровадження вербальних уможлиблює реалізацію процесу належного розвитку слабкими учнями умінь побудови монологу певного типу, адже ці допоміжні матеріали знижують тривожність і спрощують реалізацію настанови.

На уроках французької мови під час проведення навчально-педагогічної практики у школі м. Києва було здійснено дослідження у ході якого було перевірено розроблений комплекс вправ і завдань із використанням опор для навчання продукуванню французькомовного монологу-міркування учнів 8 класу і визначено його ефективність у розвитку умінь монологічного мовлення. Результатом його впровадження у навчальний процес є позитивний вплив на ефективність розвитку монологічних умінь учнів.

РЕЗЮМЕ

Робота присвячена проблемі навчання франкомовного монологічного мовлення в умовах компетентнісного підходу. Визначено структуру та зміст компетентності в монологічному мовленні (КММ). Проаналізовано комунікативні, психологічні та лінгвістичні характеристики монологічного мовлення. Розроблено комплекс вправ із опорами для формування французькомовної КММ учнів 8 класу. Перевірено ефективність розробленого комплексу вправ. Показник післяекспериментального зрізу є вищим за показник передекспериментального, що свідчить про ефективність розроблених вправ у сприянні покращенню розвитку КММ в учнів 8 класу.

LE RÉSUMÉ

Le travail traite de la problématique de l'enseignement de la communication monologique étrangère dans les conditions de l'approche par compétences. La structure et le contenu de la compétence de communication monologique (CCM) étrangère sont déterminés. Les traits communicatifs, psychologiques et langagiers du monologue sont analysés. Un ensemble d'exercices avec des supports pour la formation de la CCM française des élèves de 8e année a été développé. L'efficacité des exercices a été vérifiée. L'indicateur de la section post-expérimentale est supérieur à l'indicateur de la section pré-expérimentale, ce qui démontre l'efficacité des exercices développés dans l'amélioration de CCM française des élèves de 8e année.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Jean-Charles Chabanne, Dominique Bucheton (Dir.). L'écrit et l'oral réflexifs. Parler et écrire pour penser, apprendre et se construire. Chabanne, Jean-Charles ; Bucheton, Dominique. AIDFLM (Association Internationale pour le développement de la recherche en Didactique du Français Langue Maternelle), 1999.
2. Clark, H. H., & Clark E. V. Psychology and language: An introduction to psycholinguistics. New York: Harcourt Brace Jovanovich, 1977. 202 p.
3. Miller, J., & Weinert, R.. Spontaneous spoken language: Syntax and discourse. Oxford: Clarendon Press, 1998. 235 p.
4. Методика навчання іноземних мов і культур: теорія і практика: підручник для студ. класичних, педагогічних і лінгвістичних університетів / О. Б. Бігич [та ін.] / за ред. С. Ю. Ніколаєвої. Київ : Ленвіт, 2013. 590 с.
5. Герета Н. М. Діалог як складник чужого мовлення / Н. М. Герета // Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова : збірник наукових праць / ред. А. П. Грищенко. – К. : НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2006. – С. 71–77. – (Серія 10 «Проблеми лексикології і граматики української мови»; вип. II).
6. Вишневський О. І. Методика навчання іноземних мов : навч. посіб. / О. І. Вишневський. – 2-ге вид., перероб. і доп. – К.: Знання, 2011. – 206 с.
7. Івченко М. П. Сучасна українська літературна мова : навч. посіб. / М. П. Івченко. – К.: Київський університет, 1965. – 504 с.
8. Anne Trevisse, Réflexion, réflexivité et acquisition des langues. Acquisition et interaction en langue étrangère, 1996. URL : <http://journals.openedition.org/aile/1223> ; DOI : <https://doi.org/10.4000/aile.1223> (дата звернення 20.03.2023).
9. Bertot F., R. Hassan. Didactique et enseignement de l'oral. Paris: Publibook, 2015, 26 p.

10. Українська О. О. Методика тестування рівня сформованості мовленнєвої компетенції майбутніх викладачів у говорінні французькою мовою: дис. на здоб. наук. ступ. канд. пед. наук : 13.00.02 : 08.10.2009. Київ. нац. лінгв. ун-т. Київ, 2009. 279 с.

11. Тарнопольський О. Б. Методика навчання іншомовної мовленнєвої діяльності у мовному закладі освіти : Навч. посіб. Д. : Вид-во ДУЕП, 2005. 248 с.

12. Панова Л. С., Андрійко І. Ф., Тезікова С. В. Методика навчання іноземних мов у загальноосвітніх навчальних закладах. К.: Академія, 2010. 328 с.

13. Устименко О. М. Навчання іншомовного монологічного мовлення в аспекті компетентнісного підходу. *Іноземні мови*. 2013. №2. С. 4.

14. Зиморя І. М., В. А. Мойсюк, М. С. Трифан. Модельна навчальна програма «Іноземна мова. 5-9 класи» для закладів загальної середньої освіти. Київ: Міністерство освіти і науки України, 2021.

15. Тимошенко А. Освіта впродовж життя: тренд чи вимога часу? Освіторія. Режим доступу до ресурсу: <https://osvitoria.media/experience/osvita-vprodovzh-zhyttya-trend-chy-vymoga-chasu/> (дата звернення 06.03.2023).

16. Quentel, J. C. NAITRE AU SOCIAL: les enjeux de l'adolescence. BoD-Books on Demand, 2022. 415 p.

17. Estelle Riquois. Faciliter la prise de parole en classe : supports, activités et gestion de l'espace. Recherche et pratiques pédagogiques en langues de spécialité. 2018. Vol. 37. N°1. URL : <http://journals.openedition.org/apliut/5829> ; DOI : <https://doi.org/10.4000/apliut.5829> (дата звернення 07.03.2023).

18. Глушко Л. О. Чинники формування впевненості у собі в школярів підліткового віку. Актуальні проблеми соціології, психології, педагогіки. 2012. Вип. 14. С. 103-112.

URL: https://soc.univ.kiev.ua/sites/default/files/library/elopen/aktprob14_103.pdf

19. Coslin, P. G. Psychologie de l'adolescent. – [5e ed.]. Armand Colin. 2017. 272 p.

20. Гірчук О. В. Умови формування самооцінки в підлітковому віці. Актуальні проблеми психології. Вид. центр Інституту психології ім. Г. С. Костюка АПН України, 2008. С. 244, 248.

21. Goleman, Daniel. L'intelligence émotionnelle. Robert Laffont, 1997. 432 p.

22. Jane Arnold, Douglas Brown. A map of the terrain. Affect in language learning : Cambridge University Press. 1999, pp. 1-24.

23. Austin J. L. Quand dire, c'est faire / J. L. Austin. – Paris: Seuil, 1970, p. 114.

Додаток А

Приклад брошури

		<p>3. Avantages produit Certifié: ... Qualité irréprochable: ... Etc.</p>
<p>1. Problème environnemental qui actualise le produit</p>	<p>2. Produit Qu'est-ce que c'est ? Quelle est la composition du produit ?</p>	

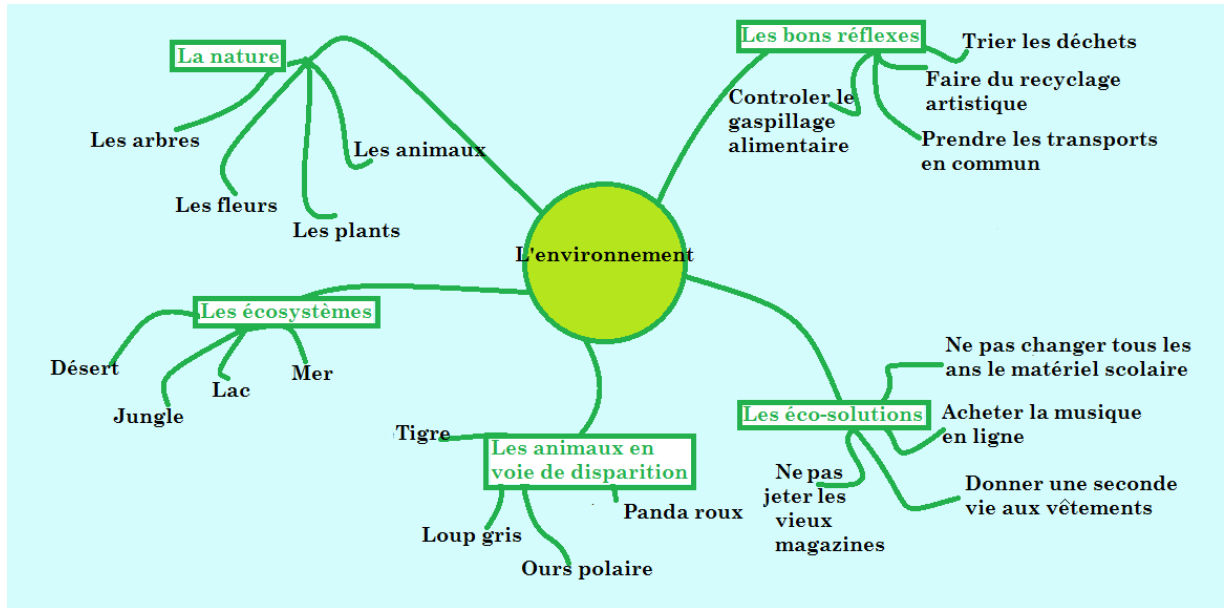
Додаток Б

Картки зі словами до вправи

La NATURE	La NATURE
Eco-délégué	Eco-délégué
trier les déchets	trier les déchets
prendre une douche au lieu d'un bain	prendre une douche au lieu d'un bain
économiser le papier	économiser le papier
éviter les emballages	éviter les emballages

Додаток В

Ментальна мапа до вправи

Додаток Г

Ментальна мапа з пропусками до вправи.

Розроблено на платформі <https://www.ayoa.com/>

